LAUSUNTO
Maa- ja metsätalous valiokunta
HE 170/2017 vp
Anna Rakemaa
Jorma Jyrkilä
14.11.2017

Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Hallituksen esitys laiksi Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Yleistä

Kansallinen Metsästrategia 2025:n tavoitteena on metsätietojen käytön tehostaminen. Helpottamalla metsätiedon käyttöä voidaan lisätä julkisesti tuotetun tiedon arvoa, luoda mahdollisuuksia uudelle liiketoiminnalle, kehittää parempia palveluita ja parantaa metsiin liittyvää päätöksentekoa sekä lisätä hallinnon läpinäkyvyyttä. Julkisesti kerätyn tiedon avoimuus ja parempi hyödyntäminen on myös yksi Juha Sipilän hallitusohjelman keskeistä tavoitteista. Metsien käytön kasvaessa ja on tärkeää, että parannetaan myös toiminnan ohjauksessa ja seurannassa tarvittavan tiedon saatavuutta. Sen avulla voidaan sekä tehostaa metsätaloutta että parantaa kestävän metsätalouden hyväksyttävyyttä.

Jakamalla nykyistä avoimemmin ympäristötiedoksi katsottavaa metsätietoa tehdään samalla mahdolliseksi metsätalouden, korjuun ja kuljetuksen sekä hallinnon nykyistä laaja-alaisempi digitalisoituminen. Metsätietojen hyödyntämisessä ja jalostamisessa elinkeinon ja metsänomistajan hyödyksi on Suomessa maailmanlaajuisesti edistyksellistä. Tällä lakiesityksellä vahvistetaan kotimaisen metsätalouden asemaan kestävän metsätalouden osaajana. Avoimen ja ajantasaisen tiedon avulla voidaan paremmin ottaa huomioon korjuukohteen monimuotoisuus ja ympäristöasiat sekä vähentää korjuuvaurioita ja metsätalouden vesistövaikutuksia.

Keskeiset ehdotukset

Ehdotuksessa metsätietolakiin lisätään säännös, jonka mukaan julkisten ympäristötiedoksi katsottavien metsätietojen luovuttaminen metsäkeskuksen tietojärjestelmästä ei enää edellytä, että tietojen pyytäjä esittää perusteen, jolla hän voi käsitellä kyseisiä tietoja. Myöskään metsätietolaissa säädettyä tietojen luovutusmenettelyä, joka edellyttää kirjallista tietopyyntöä ja hallintopäätöstä, ei enää sovelleta, kun metsätietoja annetaan ilman luonnollisen henkilön nimeä, henkilötunnusta ja yhteystietoja. Käytännössä metsätiedot ilman niihin liittyviä luonnollisen henkilön yksilöiviä henkilötietoja ovat kenen tahansa saatavissa. Koska metsätietojen antaminen on mahdollista myös teknisen käyttöyhteyden kautta, voidaan toteuttaa avoin sähköinen palvelu, josta tiedot ovat saatavissa.

Metsäkeskuksen kannalta esitys on kannatettava, sillä sen myötä metsäkeskuksen tietoja voidaan hyödyntää laajasti koko sektorin toiminnassa. Tietojen avaaminen helpottaa tietojen käyttöä ja vähentää metsäkeskuksen töitä tietojen hallinnoinnissa.

Uusi säädös ei vapauta maanomistajan nimi, osoite ja muiden henkilötietoja yleiseen käyttöön. Niiden saaminen edellyttää jatkossakin henkilötietolaissa tai muussa laissa säädettyä perustetta sekä kirjallista tietopyyntöä ja Metsäkeskuksen sen perusteella tekemää päätöstä.

Henkilötietojen luovuttamiseen teknisen käyttöyhteyden kautta olaan esittämässä muutosta, joka mahdollistaa tietojen luovutuksen myös muilla henkilötietolain perusteella kuten sopimuksen täytäntöönpanon tai toimeksiannon hoitamiseksi. Nykyisessä laissa tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden kautta on ollut mahdollista vain maanomistajan antamalla henkilötietolain mukaisella suostumuksella. Tätä on pidetty outona, kun samaan aikaan esimerkiksi puukauppojen tekeminen maanomistajan puolesta on mahdollista valtakirjan tai muun toimeksiannon perusteella. Uudistus mahdollistaa asiakaan tietojen käytön toimijan omassa järjestelmässä nykyistä helpommin.

Esityksessä lisätään valintaperusteita, joilla maanomistajien yhteystiedot voidaan luovuttaa metsätalouteen liittyviin suoramarkkinointitarkoituksiin. . Tämä on perusteltua, koska nykyiset valintaperusteet, joihin ei sisälly mm. kiinteistön tai metsälön pinta-ala eivät ole mahdollistaneet markkinoinnin riittävää kohdistamista. Tämä on joissain tapauksissa johtanut esim. metsätalousmarkkinointiin pienille lähinnä lomakäytössä olevien tonttien omistajille. Metsänomistajan oikeus niin halutessaan kieltää tietojen käyttö suoramarkkinointiin säilyy ennallaan.

Lakiehdotuksen mukaan metsäkeskuksella on mahdollisuus jatkossa ottaa vastaan muiden tuottamaan metsätietoa. Metsäkeskus tulee varmistua sille toimitetun tiedon laadusta ja metsäkeskus vastaa tiedon sisällöstä vasta sen jälkeen kun sen toimihenkilö on tarkistanut ao. tiedon. Ulkopuolisten tuottaman tieto tai ns. joukkouistettu tiedonkeruu on hyvä lisä metsätiedon ajantasaisuuteen ja sen avulla voidaan nopeastikin saada tietoja metsissä tapahtuvista ilmiöistä, joiden havaitseminen pelkästään metsäkeskuksen työnä voisi kestää vuosia. Joukkoistutun tiedon keruun edut korostuvat erityisesti myrsky- tai muiden tuhojen yhteydessä. Mikäli joukkoistetun tiedon tuotanto tulee olemaan laajaa, on mahdollista, että metsäkeskuksella ei ole voimavarojan kaiken sille toimitetun tiedon laadun varmistamiseen. Koko metsäsektorin kannalta on tarpeellista oppia hyödyntämään eritasoisia ja eri toimijoiden tuottamia aineistoja sekä arvioimaan niiden käytettävyyttä eri metsätalouden toimenpiteiden näkökulmasta.

Metsäkeskus pitää erittäin tarpeellisena, että lakiesityksessä laajennetaan Metsäkeskuksen mahdollisuutta saada Verohallinnolta metsänomistajan, kuolinpesän, hallinta-

oikeuden haltijan, verotusyhtymän ja yhteisomistustietoja. Tällä helpotetaan merkittävästi hallintoasioiden hoitoa yhteis- ja muissa moniomistajatilanteissa.

6 § 1 momentti Rekisterinpitäjä, rekisterinpitoon liittyvät vastuut ja tietojen käsittelyyn oikeutetut

Lakiesityksen säädöstekstiin liittyen Metsäkeskus katsoo, että lain 6 §:n 1 momentti (*Rekisterinpitäjä, rekisterinpitoon liittyvät vastuut ja tietojen käsittelyyn oikeutetut*), johon ei esitetä muutoksia, on jäämässä sekavaksi. Rekisterinpitäjänä toimii lainkohdan mukaan kylläkin metsäkeskus, mutta rekisterinpitoon liittyviä tehtäviä metsäkeskuksessa hoitavat toimihenkilöt, jotka voivat käyttää julkista valtaa. He myös vastaavat niiden tietojen virheettömyydestä, joita he ovat käsitelleet. Pykälä on jäänyt pääosin siihen muotoon, jossa se oli, kun metsäkeskuksella oli toimiva liiketoimintayksikkö ja tietojärjestelmiä ei ollut täysin erotettu.

Toimihenkilöille, jotka eivät tehtävissään käytä julkista valtaa, voidaan antaa rekisterin käyttöoikeus. He eivät kuitenkaan vastaa rekisterinpidosta, eivätkä he voi myöskään vastata rekisteriin sisältyvien tietojen virheettömyydestä. Käyttöoikeuteen ilmeisesti sisältyy se, että toimihenkilöt, jotka eivät käytä julkista valtaa, voivat tehdä muutoksia tietojärjestelmän tietoihin esim. tekemänsä maastokäynnin perusteella. Epäselväksi tällaisissa tapauksissa jää, pitäisikö julkista valtaa käyttävän toimihenkilön, joka varsinaisesti vastaa rekisterinpitoon liittyvistä tehtävistä vielä jollakin tavalla hyväksyä tehty muutos vai syntyykö vastuu tietojen virheettömyydestä samalla, kun päivitystehtävä annetaan julkista valtaa käyttävän henkilön (esimiehen) toimesta toimihenkilölle, jolla on ”vain” käyttöoikeus tietojärjestelmään. Selvintä olisi, että metsäkeskuksen toimihenkilöt vastaisivat käsittelemiensä tietojen oikeellisuudesta siitä riippumatta käyttävätkö he työssään julkista valtaa vaiko ei.

Lopuksi

Metsäkeskus on valmistautunut lakimuutoksen suunnittelemalla avoimen metsätiedon jakelun palvelut, jotka ovat tullaan avaamaan vaiheittani lain voimaantullessa. Metsäkeskus on tehnyt tietohuoltoa olemassa olevalle tiedolle ja kehittänyt metsätiedon standardia yhdessä metsäalan toimijoiden kanssa. Tavoitteena on koko ajan ollut metsätietojen sujuva käyttö ympäristötiedoksi katsottavien metsätietojen avautuessa. Tehokkaat ja avoimet julkiset metsätieto- ja hallintopalvelut luovat perustan metsätalouden yksityisille palvelutuotannolle ja toimivat pohjana Suomeen rakentuvalle metsätietoekosysteemille

Anna Rakemaa
Metsäjohtaja
Suomen metsäkeskus

Jorma Jyrkilä
Palvelupäällikkö, metsätiedot
Suomen metsäkeskus